

ALBERT MANENT **Escriptor**

Vocació i militància

Amb orígens familiars al Maresme i al Baix Camp, Albert Manent és el que se'n pot anomenar un senyor de Barcelona. Cabell d'un blanc intens i amfritrió exquisit, hem conversat amb ell: memòria de pedra picada i paraula de punta de llança

43è Premi d'Honor

JOSEP MARIA PASCUAL
He vist que a la taula, en primer terme, teniu un llibre que porta per títol *Esta luz de Sinera*, que és una traducció de...

—«De Carlos Clementson».

—I aquest llibre, per què el teniu a sobre dels altres?

—«Clementson és un catalanòfil, de Còrdova, professor d'universitat, que ja fa vint anys o més que es dedica a la literatura catalana, però és un solitari. Ha traduït i ha fet estudis de poetes catalans, sobre el meu pare... I l'altre dia vaig rebre aquest llibre, del qual realment valdria la pena que algú se'n fes ressò. Avui que hi ha tan poca relació (a Madrid) entre la cultura castellana i la catalana, quan hi ha un catalanòfil que, a més, té molt de sentit de les llengües catalana i castellana i fa unes traduccions precioses, en vers, no pas en prosa, i que, a més, hi posa el text en català al costat de la versió traduïda, des d'autors medievals fins avui..., això s'ha

Fill del poeta Marià Manent, Albert Manent i Segimon (Premià de Dalt, 1930) ha destacat en els camps de la poesia, la biografia i els retrats, l'assaig, la història, la dialectologia i la toponímia. De jove milità en el moviment universitari catalanista. Va intervenir activament en la resistència contra el franquisme. Fou un dels fundadors de *Serra d'Or*. Posteriorment, amb Josep Benet, va ser un dels cofundadors de les Edicions Catalanes de París. Assessor i col·laborador del president Jordi Pujol. Des de la seva fundació el 1980 fins al 2010, va presidir la Societat d'Onomàstica. Col·laborador en diversos mitjans de la premsa escrita, ha publicat una cinquantena de llibres i, aquest 2011, ha estat guardonat amb el 43è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

d'agrair».

—Les relacions entre la cultura catalana i la castellana estan passant per un moment —no sé si bo o dolent o delicat— o per una absència de relacions?

—«És una absència de relacions. Va haver-hi una època, als anys cinquanta, sobretot en poesia, que va ser l'època florida. En Riba va ser la gran figura. D'altra banda, en Vicente Alexandre... Aquella gent que es van adonar que la cultura catalana no era una cultura regional. Hi va haver bastants traduccions a la col·lecció Adonáis...»

—De l'editorial Rialp...

—«Sí, Rialp, una editorial que em sembla que estava vinculada a l'Opus. La col·lecció Adonáis la dirigia un liberal que es deia José Luis Cano, un dels homes forts de la revista *Ínsula*, una revista literària suspesa pel règim diverses vegades, perquè no era afecta. Es va publicar una antologia de poetes catalans —de poetes medievals a

Espru, Clementina Arderiu...— a cura d'una catalanòfila mig catalana que es deia Paulina Crusat. Tot això està absolutament oblidat, per desgràcia; eren els anys cinquanta i seixanta...»

—Quina és l'arrel d'aquest distanciament en el temps actual? Són raons intel·lectuals, polítiques o de quina mena són?

—«Durant el franquisme tots teníem el mateix objectiu: anar contra la dictadura i a favor de la llibertat i la democràcia. Per tant, anàvem junts. Ara ja s'ha aconseguit. En aquella època encara hi havia catalanòfils. En Jesús Pabón, que va fer la biografia d'en Cambó en tres volums; el mateix Aranguren, que llegia català i feia referències i comentaris sobre llibres catalans... També hi comptava el sentit hispànic d'en Maragall. Però, és clar, aquesta gent es va anar morint i després els que fallen són els catalanòfils. Allò de l'Unamuno, que era capaç de fer una crítica d'una obra d'en Pous i

Albert Manent,
autor d'una
cinquantena de
llibres, ha estat
guardonat amb el
43è Premi d'Honor
de les Lletres
Catalanes. / JOSEP
LOSADA

AM

Pagès en un diari de Madrid, que jo sàpiga, actualment no existeix. O bé, les amistats entre Martínez Sierra i Rusiñol, del qual en va traduir alguna comèdia al castellà, tampoc no existeix. El mateix Dionisio Ridruejo, que va traduir el *Quadern gris* d'en Pla al castellà. És a dir: falten, a Madrid, catalanòfils; historiadors literaris i traductors catalanòfils. Falta la molta feina de la *Revista de Occidente*. Falta una feina historiogràfica com la de Javier Tusell, nebot de Fèlix Millet i Maristany i casat amb la Genoveva Queipo de Llano. Javier Tusell era fill de catalans, coneixia a fons la història de Catalunya i més concretament la història de la democràcia cristiana catalana. O sigui, que era un catalanòfil. Un altre personatge extraordinari era Vicente Cacho Viu, que va publicar *El nacionalismo catalán como factor de modernización*, en què parla sobre Prat de la Riba, sobre Cambó... i demostra que el catalanisme, com que mirava a París més que a Madrid, va ser un factor de modernització. D'aquest gran llibre encara se'n pot trobar algun exemplar, de l'edició que en va fer Quaderns Crema».

–El panorama actual es limita al cordovès Carlos Clementson, un traductor, no un historiador...

–«Clementson és un cas aïllat. A part hi ha els historiadors espanyolistes com García de Cortázar, que en aquests no cal ni pensar-hi, perquè cap no s'ha dedicat a estudiar un tema català. Hi va haver un congrés fa deu o dotze anys a Madrid en què es va parlar sobre l'exili espanyol i no es va fer cap referència a l'exili català».

–Aquí a casa vostra, us veig envoltat no només de llibres; també quaderns, carpetes, papers, enregistraments... Fa la sensació de tractar-se de treballs diferenciats...

–«És l'escenari típic d'un tastaolletes. Hi ha coses que les conservo, perquè me les he de mirar d'aquí a un temps; altres que són més immediates i altres que són dossiers sobre una matèria ja estu-

«[Les relacions entre les cultures castellana i catalana] És una absència de relacions»

«Falten, a Madrid, historiadors literaris i traductors catalanòfils»

«La seva actitud [de Marià Manent], sempre de sospesar, suggerir i no imposar res»

«Hi ha aquests que sempre ploren. Això és horrorós, són gent nefasta»

diada o que s'ha d'arxivar o que he de passar a una tercera persona per a un treball. Jo sempre he fet aquesta feina, d'intermediari».

–La família Manent ve del Maresme...

–«De Premià, des del segle XV, almenys».

–I de la família Segimon, ens en podeu parlar...?

–«El meu avi, Domingo Segimon, era un home culte, un advocat culte. Havia llegit molt, especialment els autors modernistes. Es va conèixer amb el pintor Joaquim Mir. Ell portava a la mà un llibre de Ruskin, un anglès teòric del modernisme».

–Es van conèixer a Barcelona?

–«Es van conèixer a l'Aleixar (Baix Camp). Perquè Mir va viure uns anys a l'Aleixar i pintava l'Aleixar. Anava amb un barret d'ales amples i una vegada li va caure en un pou. Una feinada per treure aquella baluerna!»

–Però vos vau néixer a Barcelona...?

–«Jo vaig néixer a Premià de Dalt, on hi ha la casa pairal dels Manent, la casa o la nissaga. Aleshores va ser una casualitat de l'estiu, si no, haguera nascut a Barcelona. El meu pare era nascut a Barcelona, però l'avi, a Premià».

–Perquè es formi un personatge com vos que arriba a Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, és rellevant haver nascut a casa del senyor Marià Manent?

–«És clar: vol dir que tinc un avantatge sobre altres. Jo he tingut a casa un suport, una formació, un contacte diari amb el meu pare, que es llegia tots els meus textos. Altres no ho han tingut. Altres tenen menys mitjans que jo. Jo sóc molt autodidacte, sense estudis, però amb el suport del meu pare, amb la biblioteca, amb els seus coneixements, la seva actitud, sempre de sospesar, suggerir i no imposar res».

–Sou un creador vocacional?

–«Eren els primers contes, la primera poesia..., però vaig veure que això eren gèneres que ja te-

nien molts aficionats; de crítica literària no se'n podia fer gaire perquè no hi havia ni llibres ni revistes, només algun pròleg, alguna referència. Després em vaig decantar per la història de la cultura i de la literatura, després cap a la història i, després, cap a la memòria. Jo tenia interès per recuperar a través de les biografies alguns personatges grossos. Vaig fer les biografies de Foix, de Riba...; i els retrats en què hi entra tothom: des d'un activista gran com l'Esteve Albert de Mataró fins al Sellarès, el Joan Creixell, en Canyameres... En vaig fer noranta-cinc».

–Aquests retrats són un gènere complicat, perquè és un estil narratiu però no és de ficció... Pla també feia retrats...

–«Pla és més impressionista, agafa el personatge i el broda. Jo no brodo, jo agafo més els aspectes històrics».

–I les persones que heu retratat literàriament, totes les heu conegut?

–«Totes menys una. De noranta-cinc, una no. Que va ser un *americano* fill de l'Aleixar, que hi tenia la masia, que se'n va anar cap a Amèrica, a San Francisco, i després va anar a Guatemala, on es va fer amo de moltes terres. Diu que per seguir el perímetre de la seva finca havies d'anar tres dies a cavall. És un home que es va inventar una llengua universal com l'esperanto, el kosmalidioma. Era un home que se'n va anar a setze anys com a pagès i va tornar amb una gran fortuna i es va casar amb una cosina germana del meu avi, la Rosario Segimon Artells».

–Aleshores què va passar?

–«Tenien vint-i-dos anys, ella, i ell seixanta. Ell, que es deia Josep Guardiola i Grau, es va morir a setanta anys i era un home molt ben plantat, un *tiparro*. I li va deixar, segons sembla, una fortuna de quinze milions de pessetes al 1900. I aquesta senyora era jove, és clar. Va quedar als trenta-dos anys vídua i es va casar amb un aristòcrata de la societat catalana, Pere Milà Camps..., que amb la fortuna del meu antecessor va fer construir la Pedrera i la plaça Mo-

numental. Aleshores, de Milà deien: 'No se sap si s'ha casat amb la viuda d'en Guardiola o amb la Guardiola de la viuda'. Això és una aventura que lliga amb la meua família».

–**Que Josep Pla ha estat rebutjat per la cultura catalana és un estereotip?**

–«Pla era un home molt baligabalaga, però com a escriptor és molt bo. Jo el vaig conèixer l'any 56, quan feia les pràctiques de milícies universitàries i el vaig anar a veure. Em va rebre com si jo fos important. Meravellosament. Vam seguir l'amistat des del 56».

–**Carles Riba o Josep Carner? Als dos els heu biografat, amb quin us quedeu literàriament?**

–«Carner és l'home de la claror mediterrània i Riba és l'home de la poesia de l'intel·lecte. Aquesta és la diferència. Tan bo és l'un com l'altre. A més, en Riba va anar evolucionant d'una poesia més difícil, més intel·lectual, a una poesia més humana».

–**Joaquim Molas us va definir fa deu anys com «una rara barreja d'escriptor i activista»... Com us definiu vós mateix?**

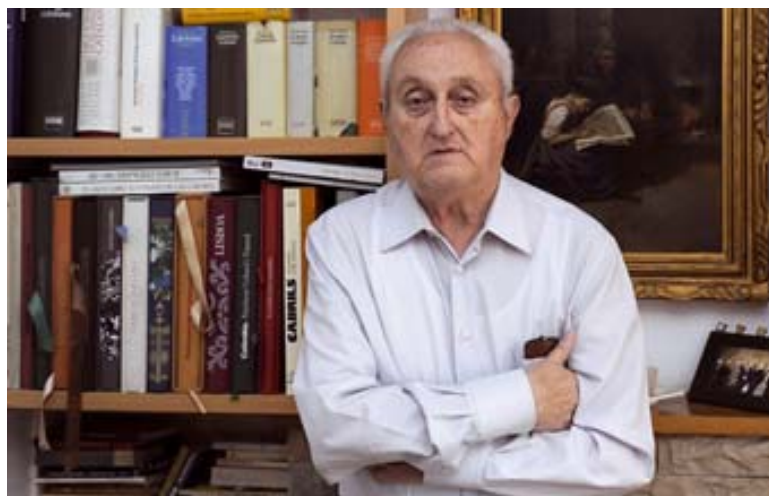
–«Memorialista...»

–**Memorialista... I resistent... Com es va acabar la resistència?**

–«No s'ha acabat mai ni s'acabarà mai. Sempre hi ha coses que s'han de fer i o ho fan les institucions o no hi pensa ningú. Sempre has d'estar amatent: hem d'omplir aquell buit, hem de vigilar aquell centenari, hem d'ajudar aquell grup de gent nova que surt a la comarca tal. Això és resistència. I sobretot formació, que la gent es formi. Hi ha una ignorància terrible. La independència, que està tan de moda... N'hi ha que per a ells només és un sentiment. Amb un sentiment no es va enlloc! Es pot anar a una manifestació, però tot això... Confonen un sentiment amb un projecte. Una cosa és un sentiment i una altra cosa és un projecte. Amb el sentiment sol, després et pots quedar...»

–**Òbviament, això del sentiment sense projecte s'està evidenciant en aquest segle. No és el mateix una opinió que una argumentació. Doneu-nos alguns motius d'ànim sobre els fets presents. Cada generació observa la seva part de present i pensa que és el tot. Probablement calen retrospectives per bastir les perspectives...**

–«Hem aguantat trenta-set anys de dictadura, tres anys de guerra civil, set anys més de l'altra dictadura. Malgrat tot, es pot dir, com ja va dir en Triadú, que hem viscut mig segle mort. Jo hi estic d'acord! Ho torno a repetir per

Albert Manent, sempre envoltat de llibres i papers. / JOSEP LOSADA

enèsima vegada. Mai no havíem tingut tants poetes, tants autors teatrals, tants novel·listes, tants prosadors, tants investigadors d'història, de llengua i de literatura com ara. Va sortir un *mestretites* que va dir: 'Sí, però he llegit molta novel·la i només n'hi ha quatre que són bons!'. L'altra qüestió, sempre amb una florida d'un gènere literari, és que n'hi ha que són millors i n'hi ha que són pitjors, però el que interessa és el volum. La qualitat també, però ja se sap que la qualitat varia. Això no havia passat mai, per tant podem estar contents. És un motiu d'optimisme. 'Oh, que la llengua!'. Certament, amb això de la llengua, alguns que proclamen que

Un diccionari de pseudònims

Quan se li pregunta a Albert Manent per la feina que actualment fa un dia de cada dia, la resposta immediata és que «ara, res» perquè està jubilat. Però a continuació detalla un seguit de feines interminables: contestar les cartes, preparar contactes, escriure alguna cosa, prendre notes, revisar els papers que no s'acaben mai... I encara arribem a saber que està enllestint la feina de redacció i la feina de transcripció en

s'està morint estan programant la independència per a demà pas-sat».

–**La dualitat dels estats d'ànim, novament, té més a veure amb sentiment que amb projecte...**

–«Si ens estem morint no podem ser independents demà pas-sat. Hi ha aquests que sempre ploren. Això és horrorós, són gent nefasta».

–**La feina que facin els polítics o les institucions ja està bé, que facin el que puguin... Però per sort aquest país té un rerefons, una rebotiga que aguanta...**

–«Aguanta la societat de Barcelona, les grans ciutats catalanes i les comarques. Que hi ha l'Hospitalet on es parla castellà? A Amèrica passa el mateix... Sabem que allà tenen un estat, bé, però els xinesos i els àrabs i els japonesos també hi tenen els seus barris. Doncs aquí també. Ens hi hem d'acostumar».

–**Avui, com s'hauria d'actuar políticament? De què caldria una dosi? No parlo de les eleccions, eh? Com caldria desencallar l'atzucac entre posicionar-se per la independència i tenir una**

actitud absolutament espanyolista? Quin és el recanvi per a la fórmula Pujol, amb la qual vau col·laborar durant anys?

–«Jo crec que una de les divisions grosses d'aquest país és aquest minifundisme polític. Aquesta actitud agra que es difon a vegades, i també amb ganes de fer mal, d'alguns polítics de l'oposició. Si ara estem en una situació difícilíssima, no us dediqueu a rebentar tot el que fa el govern. Què volen? Que anem com Grècia? Aquesta divisió és greu. N'hi ha alguns que comencen a reaccionar. Alguns opinadors també. Perquè si ho reben-tem tot, ens n'anem al carall».

format electrònic d'un llibre singular, un diccionari de pseudònims, en col·laboració amb Josep Poca. Contindrà més de 7.300 entrades i inclou els dels catalans d'Amèrica. Manent, actualment amb alguna dificultat per caminar, manté la gran afició de moure's per les comarques, descobrir i estudiar el país i, si pot ser, formar part de petites tertúlies amb amics els dies festius. De les dues o tres tertúlies que encara funcionen, vaja.